

NEOTEKTONICZNE PRZYCZYNY ANOMALII GEOMETRII DOLINY ŚCINAWKI, LEWOBRZEŻNEGO DOPŁYWU NYSY KŁODZKIEJ

Jurand WOJEWODA

(Instytut nauk Geologicznych, Uniwersytet Wrocławski, ul. Cybulskiego 30, Wrocław,
e-mail: juwo@ing.uni.wroc.pl)

Ścinawka jest najdłuższą rzeką Sudetów Środkowych. Znaczenie tej rzeki jest dla hydrologii tego obszaru jest co najmniej takie same, jak znacznie bardziej „utytułowanej” Nysy Kłodzkiej, do której Ścinawka uchodzi na północnych rogatkach Kłodzka. Ścinawka ma swoje źródła w okolicach Unisławia Śląskiego w zachodniej części **niecki śródsudeckiej** i przepływa przez cały obszar niecki stanowiąc *de facto* główny ciek odprowadzający wody powierzchniowe i zarazem rumosz z obszarów denudowanych wokół tej największej jednostki basenowej w Sudetach. Ścinawka jest rzeka transgraniczną – środkowy odcinek jej doliny (Stěnavá) znajduje się w Czechach. Dolina przyjmuje centralną lub przykrawędziową pozycję w kilku **subbasenach śródsudeckich**: basenie Mieroszowa, basenie Broumova i basenie Ścinawki. W dolinie Ścinawki występują udokumentowane paleobotanicznie osady neogeńskie (miocen – holocen), które jednoznacznie potwierdzają neogeński wiek doliny (m. in. Jahn i inni, 1984).

Współcześnie dolina Ścinawki dzieli się na wyraźne **obszary akumulacji** (subbaseny) oraz **odcinki przelomowe**. Analiza morfometryczna doliny oraz koryta, z wykorzystaniem radarowych zdjęć satelitarnych o wysokiej rozdzielczości (DEM SRTM 30 m x 30 m) pozwoliła odwzorować kształt doliny oraz koryta w stopniu dokładności niemożliwym dotychczas przy zastosowaniu konwencjonalnych metod geodezyjnych. Autor zastosował sprawdzoną w innych regionach Sudetów (rów Górnej Nysy Kłodzkiej, Wojewoda 2004 a & b; Wojewoda, 2005) metodę analizy anomalii parametrów geometrycznych doliny. W miejscach, gdzie stwierdzone zostały znaczące anomalie wykonano zostało detaliczne zdjęcie geologiczne obszaru przydolinowego. Na tej podstawie można wnioskować o wpływie istniejących stref tektonicznych na kształt doliny i tym samym na ich potencjalną aktywność geotektoniczną. Efektem końcowym jest mapa strukturalno-geodynamiczna rejonu pasa dolinowego Ścinawki i zarazem osiowej części niecki śródsudeckiej.

WNIOSKI

1. Cały obszar doliny Ścinawki jest współcześnie modyfikowany przemieszczeniami na uskokach. Najwyraźniej na kształt doliny wpływają strefy uskokowe o orientacji SW-NE (200°-230° na 20°-50°), wśród których przeważają uskoki normalno-zrzutowe i przesuwcze.

2. Odcinki przelomowe rozdzielają obszary akumulacji rzecznej (subbaseny) o charakterystycznym, romboidalnym kształcie. Porównanie rzeczywistego profilu doliny w stosunku do trendu zboczowego doliny wskazuje na konsekwentny retrogradacyjny charakter krawędzi rozcięcia przelomowego, co może sugerować kaptaz dolinny, jako możliwy mechanizm rozwoju doliny Ścinawki do dzisiejszej postaci.

3. Anomalie poziome krzywizny doliny i koryta przemawiają za konsekwentnie prawoskrętnie-przesuwczymi przemieszczeniami na uskokach poprzecznych do doliny na zachodzie i lewoskrętnie przesuwczymi na wschodzie (w pobliżu ujścia Ścinawki do Nysy Kłodzkiej). Granicę różnych zachowań kinematycznych stref uskokowych wyznacza między innymi oś **śródsudeckiego pasa tensyjnego (ISTZ)**(por. Wojewoda, 2006, w tym tomie).

4. Współcześnie szeroko pojęta zlewnia rzeki Ścinawki tworzy basen sedymentacyjny w Sudetach Środkowych – **śródsudecki basen Ścinawki**. Jego ramy wyznaczają stare, reaktywowane w neogenie krawędzie strukturalne. Zróżnicowana litologia podłoża sprawia, że w obrębie tego basenu występują **wewnątrz-basenowe obszary denudowane** (wychodnie wulkanitów permskich).

JAHN, A., ŁAŃCUCKA-ŚRODONIOWA, M., SADOWSKA, A., 1984. Stanowisko utworów pliocenских w Kotlinie Kłodzkiej. *Geologia Sudetica*, 18: 7-43.

WOJEWODA, J., 2004 a. Geodynamic interpretation of anomalies in the orientation of the upper segment of the Nysa Kłodzka river. *Geolines (Abstract)*, vol. 17, 103-106.

WOJEWODA, J., 2004 b. Anomalie w przebiegu doliny górnego odcinka Nysy Kłodzkiej i ich interpretacja neotektoniczna. VIII KSS (streszczenie), Zakopane.

WOJEWODA, J., 2005. "Wydarzenia" w systemie dolinnym górnego odcinka Nysy Kłodzkiej i ich interpretacja neotektoniczna. W: *Referaty PTG Oddziału Poznańskiego*, XIV, (2004): 59-76.

WOJEWODA, J., 2006. Południowosudecki ciąg basenowy (SSBS) i śródsudecka strefa tensji (ISTZ) (w tym tomie)